

ACC. N:R. M. 6373:1-5.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Folke Neij.
Härad: Tveta. Adress: Bankeryd.
Socken: Ljungarum. Berättat av: Oscar Bäck.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1858. i Ljungarum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hyltén-C.-S. 3. H A L M F I G U R E R och U T K L Ä D-
N I N G.

*Julew
Juleklapper
Julegubbar.*

Skriv endast på denna sida!

1.

ACC. N.R.

M. 6373:1

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

H A L M F I G U R E R och U T K L Ä D N I N G.

Julen.

1) Julkärven kallades "julaneke", pl. "julanecker". Den bestod av "havvre". "Då feck en inte ta den sämsta utan den bästa å vackraste. Den klepptes å ansades lite, åsså satte en 8pp na på en stake mä en spik i i närheten uttå huset.

Ho' sulle sättas 8pp på Julaften, då hålle' di på än.

Ble då inte gjo't på Julaftens m8rr8n, så va då fö'sömmelse.

Halmen, den to' vi in i laggå'n senn å skar hackelse å'n.

Vi fö'stö'de inte e enda pipa uttå'n".

2) "Halm på g8lvet, då hade di förr, men då va före min ti'.

Då va långhalm (uttå råg)".

2.

ACC. N:R. M. 6373.2.

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5) Meddelaren tror, att seden att ge julklappar är mycket gammalt. Han har icke under sin levnad träffat någon gamling, som kunnat tala om, när man började ge julklappar. Nyårs-gåvor ha icke varit så vanliga. De ha ofta haft karaktären av försenade eller försummade julklappar. Beträffande sättet för utdelning av julklappar säger medd.: "Dä va dä, att di sulle slänga in döm (julklapparna) på Julakvällen å senn springa, anna's kôm dränga' å dro' in en". (Drängarna infångade då julklappsbäraren och släpade in honom i huset, där han blev identifierad och fågnad, vilket det gällde att undvika). Utklädning var ej bruklig. Julklappar inom hemmet lades ibland i en säck, men ej heller den som utdelade ur denna, säges ha varit utklädd. Några julgåvor av skämtsam

3. ACC. N:R. M. 6373:3.
Landskap: Småland Upptecknat av: Folke Weij
Härad: Tveta Adress: Bankeryd
Söcken: Ljungarum Berättat av: Oscar Bäck
Uppteckningsår: 1940 Född år 1858 i Ljungarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

eller spefull art sägas icke ha varit brukliga.

6) Kringvandrande utklädda personer: "Inte här, men i Jönköping".

Dessa kommer även uppt. ihåg. Där var som en karneval på Jul-aftonen, och där förekom en del både stilrena och vackra dräkter. Där var riddare, clowner, bagare, flottister, dansö-ser etc. Men de åtog sig att befordra julklappar åt vem som ville anlita dem. Det var ett trevligt inslag vid Jul, men "julgubbarna" trakterades av avsändare och ännu oftare av adressater, så att oordning och bråk uppstod, varför seden måste förbjudas för cirka 50 år sedan. Se sid. 4.

9) "Tjugenda' Knut

blåses Julen ut".

Dagen kallades även "Benaraskesönda'" ("fö' då va dä slut på dä goa såglet").

4.

ACC. N:R. 6373:4

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En annan meddelare, 66-åriga A. Gustafsson, Ljungarum, kallad "Agust på Le'et" (bodde förr på torpet Ledet), upplyser, att han som litet barn dock sett ett slags julbock, ehuru icke som julklappsutdelare. Det var två karlar under en fäll. Den ene bildade bakkropp på bocken. Denna bock kom in och bräkte: "Ja' vell ha br-ä-ä-änvin å br-ö-ö-ö!" Dessa håvor stuckos då in under fällerna (eller fällarna). G:n har hört av sina föräldrar, att även andra typer av utklädda förr gått omkring vid Julen. Beträffande julgåvor av skämtsamt slag säger han sig endast minnas ett fall. Det var någon, som praktiserat in ett fickur i en kålrot, vilken han rullade in på golvet.

5.

ACC. N.R. M 6373:5.

Landskap: Småland ..... Upptecknat av: Folke Neij .....
Härad: Tveta ..... Adress: Bankeryd .....
Socken: Ljungarum ..... Berättat av: Oscar Bäck .....
Uppteckningsår: 1940 ..... Född år 1858 i Ljungarum .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vid Lucia klädde man däremot ut sig även på landet.

Men det var inte några prydliga figurer, som då vandrade omkring. Man vrängde rockarna, maskerade sig konstlöst med sot eller hade "skrapansekte". "Lussegubbarna"gingo in i stugorna med pretention på att bli undfägnade utan att just prestera något, som kunde motivera trakteringen.